

kan dessutom efterlysa definitioner på en rad litteraturteoretiska och -historiska begrepp som nämns utan att det alltid är klart vad de betyder i sammanhanget. Det gäller begrepp som "centrallyrik", "romantik", "postmodern", "poetikdikt" och "prosalyrik".

Sammanfattningsvis måste man ändå säga att Tatjana Brandts avhandling utgör ett originellt, kompetent, välargumenterat och välformulerat forskningsarbete. Att ge ett samlande perspektiv på lyriska författarskap från olika nationella litteraturer är en alltför sällan använd optik i lyrikforskningen där ett nationellt fokus och författarmonografen är dominerande. Det är också uppfriskande och produktivt att anlägga denna synvinkel på ett så inspirerat och inspirerande sätt som Brandt gör i sin jakt på det särskilt kvinnliga poetiska språket. Låt oss hoppas att andra tar upp denna tråd och för vidare Brandts forskningsinsikter till andra litteraturer, författare och verk.

(Översättning från danskan: Anna Biström)

Author

Peter Stein Larsen, Professor, dr.phil., Aalborg Universitet (pstein[at]cgs.aau.dk).

SYLVAIN BRIENS

En litteratur i samspel med sin tid

Finlands svenska litteratur 1900-2012. Michel Ekman (red.) Helsingfors: SLS & Stockholm: Atlantis, 2014. 376 s.

Finlands svenska litteratur 1900-2012 skildrar och analyserar 1900-talets och det tidiga 2000-talets finländska litteratur skriven på svenska. I den väl komponerade boken integreras den kronologiska presentationen av litteraturen med en tematisk, där de stora estetiska rörelserna i epoken friläggs. *Finlands svenska litteratur* kan förvisso läsas och brukas som en lärobok för universiteten, men dess ambition är större: det handlar om att påvisa denna litteraturs specificitet, och originaliteten i ett litterärt skapande som är dubbelt marginaliserat (å ena sidan i Finland, å andra i Sverige). Litteraturhistorikerna har tidigare i huvudsak ägnat den svenskspråkiga finska litteraturen uppmärksamhet när det handlat om den tidiga modernismen under 1920- och 30-talen. Det finns flera monografier om enskilda författare i denna rörelse och vetenskapliga

artiklar som analyserar hur denna modernism, som utvecklades runt tidskrifter som *Ultra* eller *Quosego*, skapade ett nytt lyriska språk. Men i det här arbetet påvisas med kraft också den hundra år starka kontinuiteten. Boken är en förkortad och reviderad version av den andra delen av ett större bokprojekt, *Finlands svenska litteraturhistoria I. Åren 1400–1900* (red. Johan Wrede, 1999) och *Finlands svenska litteraturhistoria II. 1900-talet* (red. Clas Zilliacus, 2000).

I boken presenteras de ledande författarna hela tiden i sitt samspel med det omgivande samhället. Bokens fyra delar är visserligen kronologiskt organiserade men i varje del analyseras författarnas hållningar till 1900-talets stora samhällsförändringar. Första delen presenterar perioden mellan 1900-1917 under rubriken "Från förryskning till självständighet"; Andra delen handlar om självständighetens två första decennier, 1918-1939; i tredje delen står kriget och efterkrigstiden i centrum för en presentation som börjar år 1939 och slutar år 1974; fjärde och sista delen handlar om tiden mellan 1975 och fram till dags dato och ställer frågan om litteraturens utveckling i ett föränderligt Europa. Man kan förstås diskutera om inte denna kronologiska struktur med ett huvudtema per period ger en alltför för homogen bild av varje period. Fördelen med detta att varje del kopplas till en tematisk huvudlinje är att det går lätt för läsaren att skapa sig klara historiska bilder. Det kronologiska integreras väl med det tematiska, speciellt i de två första kapitlen. I tredje kapitel blir det kanske svårare att tematiskt fånga de olika strömningarna på ett systematiskt sätt. Man kan också diskutera varför sjuttioalet skall utgöra skiljelinjen mellan tredje och fjärde delen. Men det viktigast är att resultatet blivit en ambitiös bok som kan läsas som helhet och inte bara som en lärobok där man hittar information om specifika författare eller händelser. Urvalet av författare, så vitt jag som utländsk forskare kan bedöma, är i stora drag okontroversiell. Det speglar den litterära kanon samtidigt som det ger en balanserad bild av olika litterära språk.

I bokens prolog ("Uppkomsten av en minoritetslitteratur") och epilog ("Mellan finskt och svenskt. Den finlandssvenska litteraturen 1900-2012") förs ett resonemang om den svenskspråkiga finska litteraturens förhållande till såväl den svenska litteraturen som till den finskspråkiga. Eftersom relationerna till det svenska och till det finskspråkiga är så centrala kunde det här perspektivet med fördel ha fått löpa som ett ledmotiv genom hela boken. Kanske är den svenskspråkiga finska litteraturen inte fullt lika autonom som här antas, och gränserna till de båda grannlitteraturerna mer flytande.

En annan kritisk synpunkt rör sättet att behandla de svenskspråkiga författarnas relation till det internationella litteraturfältet. Det nordiska perspektivet är nämligen relativt frånvarande i framställningen, trots att den svenskspråkiga finska litteraturen är så djupt präglad av en nordisk kulturtradition. Så kunde kapitlet om modernismen på 1920- och 30-talen djupare ha undersökt hur de litterära texterna cirkulerat på ett nordiskt kulturellt fält. Edith Södergran, Elmer Diktonius, Hagar Olsson, Gunnar Björling, Rabbe Enckell och Henry Parland är ju banerförarna i det dåtida nordiska avantgardet. Och tidskrifter som *Ultra* (1922) och

Quosego (1928-29) förebådar intressant den nya poetik som skulle bli så viktig i Skandinavien. Deras appeller fann ett omedelbart eko i Sverige hos de *fem unga*, bland vilka flera just publicerade sig i *Quosego*. Detta interkulturella utbyte var centralt när avantgarde-estetiken fick sitt genombrott, och i det spelade de finlandssvenska poeterna en avgörande roll.

En av bokens stora förtjänster är försöket att genomgående lyfta fram frågor kring kulturell och språklig identitet, liksom kring författarnas politiska engagemang. Utöver den kronologiska framställningen analyseras också mer djupgående de centrala författarnas viktigaste verk. Resultatet av detta blir en berättelse om de litterära verken snarare än en berättelse över författarna, och detta står i fruktbar samklang med tendenserna inom den samtida litteraturhistorieforskningen.

Finlands svenska litteratur utgör ett försök att i den litteraturhistoriska framställningen dra in alla former av kreativt skrivande (teater, roman, poesi, novell, essä, artikel, TV-dramatik, etc.), inte bara strikt litterära genrer. Det visar hur författare har drivit litterära projekt som överskrider gränserna mellan olika genrer. Med det tillför boken en väsentlig dimension som klargör rikedom och mångfalden i denna litteratur. Boken är i första hand skriven av Michel Ekman, litteraturforskare och kritiker, vilket bidrar till att ge hela boken en sammanhållen karaktär. Men också andra forskare – och författare – medverkar. Inte minst är det glädjande att se en italiensk och en svensk forskare medverka i studiet av en litteratur, där identitetsfrågor ständigt sätts i spel.

Det här är en bok vars vetenskapliga kvaliteter är höga. Stilen gör den dessutom tillgänglig för en intresserad publik som inte nödvändigtvis bara utgörs av universitetsstudenter. På så sätt får här den litteraturhistoriska forskningen över Finlands svenska litteratur en värdig summering och boken utgör ett givet avstamp för vidare studier. Det måste också sägas att bildmaterialet är strålande och hela tiden fördjupar och klargör textanalyserna.

Finlands svenska litteratur 1900-2012 är sålunda en bok av hög kvalitet som fyller en lucka i den finska litteraturhistorieskrivningen och förstås också i den svenska och nordiska. Den är bok för alla studenter och forskare intresserade av finsk kultur och det vare sig de är verksamma i Finland eller i andra delar av världen. Boken är lättläst och kan med stor behållning läsas av alla som intresserar sig för litteratur. Det är därför glädjande att boken redan är översatt till tyska. Nästa naturliga steg är att den översätts till engelska och till andra europeiska språk så att bokens viktiga resultat kan nå den internationella publik som är intresserade av nordisk kultur.

Author

Sylvain Briens, Professor i nordisk litteraturhistoria, Université Paris-Sorbonne ([sylvain.briens\[at\]gmail.com](mailto:sylvain.briens[at]gmail.com)).